

## **Zápis ze školení posuzovatelů drůbeže v roce 2016**

Školení posuzovatelů drůbeže se letos konalo ve dnech 20. až 21. 2. 2016 v Pardubicích. Školení zahájil předseda sboru posuzovatelů drůbeže přítel Ivan Pavel. Na začátku zúčastnění uctili minutou ticha památku na pana Szolze, dlouholetého výborného posuzovatele drůbeže.

Přítel Pavel konstatoval, že zkoušky v roce 2015 žádné nové posuzovatele drůbeže nepřinesly. Za ÚOK vystoupil nový místopředseda Pavel Hrubeš. Krátce shrnul její činnost na nových stanovách, zajištění Evropské výstavy a zajišťování genových zdrojů.

V dalším příspěvku přítel Žuffa informoval o činnosti ČSCH v Evropském svazu. Je členem Evropské standardizační komise. Ve dnech 20. až 22. 3. 2015 se v Pohlheimu (v Německu) konalo zasedání Evropské standardizační komise pro drůbež. Podal informace z jednání prezidia Evropského svazu. Mimo jiné jednali o uznávacím řízení v Německu, Nizozemí, Dánsku, Belgii a Francii. Byl představen oznamovací proces uznávacího řízení. Do souladu se dávaly standardy u laflešek, barevný ráz Splash, řešena byla problematika hedvábníček žíhaných. Nebude uznána holokrká hedvábníčka Show-girl. Řešily se bílé podsady u kohoutů modrých brahmánek. Dále byla řešena problematika vyššího počtu letek. Pokud má zvíře jiný počet letek než 10, nesmí získat nejvyšší třídy HV a V (u nás EL, SE). Řešeny byly úpravy u pavlovského kura. Pracuje se na evropském standardu. Každá země podepíše smlouvu s ESKG – Evropskou standardizační komisí. Probíral se harmonogram projektu EE-standardu. Prvně se budou probírat evropská plemena, která nejsou v evropském vzorníku. Pro standard japonských křepelek nosných bude použit český a holandský standard.

Další zasedání standardizační komise proběhlo ve dnech 14. 5. až 15. 5. 2015 v Métách (ve Francii). Vznikne přehled barevných rázů s popisy v několika jazycích, který bude obsahovat fotografie. V Métách proběhlo zasedání sekce drůbeže. Speciální evropské výstavy budou v roce 2016 ve Švýcarsku, v roce 2017 v Nizozemí. Byl představen francouzský svaz, 41 velkých, 20 malých plemen slepic, 9 plemen hus. Od roku 1891 mají časopis.

Na generálním zasedání Entente Européenne se informovalo o všech zasedáních. Byla přednesena zpráva o financování evropského svazu, které je řešeno z odvodů evropské výstavy a hlavně od sponzorů. V roce 2016 bude zasedání v Rakousku, v roce 2020 je generální zasedání naplánováno v ČR.

Další zasedání ESKG bylo ve St Avold (ve Francii)- proběhlo v místě konání mezinárodního školení posuzovatelů drůbeže. Školení se zúčastnili př. Bayer, Jokiel, Kalaš a Žuffa. Probírána byla plemena bantamky, kachna galant, gerská krůta, orpingtonky, francouzské a německé faverolky. Severofrancouzská bojovníčka se ve Francii pořád používá po zápasy. Dalším bodem programu bylo udělování statutu evropského posuzovatele. Je třeba minimálně 1 posuzování na evropské výstavě, 2x účast na mezinárodním školení a znalost 1 jazyka.

Přítel Žuffa posuzoval s p. Nedělkou na evropské výstavě v Métách v listopadu 2015. Přítel Nedělka posuzoval v němčině, jeho práce byla hodnocena velmi dobře. V únoru 2016 v Brasově v Rumunsku na klubové výstavě brahmánek a kočinek posuzovali také p. Žuffa a p. Nedělka. P. Žuffa dále informoval o posuzování ve Varšavě v únoru 2016 na výstavě Gallus,

kde bylo vystaveno cca 700 ks drůbeže. Přítel Žuffa všem poděkoval za účast na evropské výstavě. Informace o zasedáních, kterých se p. Žuffa zúčastnil vycházejí v časopise Chovatel a byly o nich zpracovány a odevzdány Elišce Stejskalové kompletní zprávy.

Předseda sboru posuzovatelů drůbeže Ivan Pavel upozornil na to, že v našem vzorníku přejímáme evropské standardy, odlišnosti jsou v řádu jednotek procent.

Další příspěvek věnovaný **vybraným nemocem drůbeže** přednesl MVDr. Ladislav Taras, PhD., veterinář, který také učí na Veterinární univerzitě v Brně. Na začátku rozdělil významné nemoci drůbeže podle původce. Mezi virové choroby patří Markova choroba, infekční bronchitida drůbeže a infekční burzitida. Mezi bakteriální choroby patří mykoplazmóza drůbeže, aviární tuberkulóza a salmonelové infekce. Mezi nemoci povinné hlášením patří Newcastlelská nemoc, aviární influenza, aviární tuberkulóza, cholera drůbeže (pasterelóza), mycoplasmosa drůbeže (*Mycoplasma gallisepticum*, *synoviae*) a salmonelové infekce (pulorová nákaza, tyf drůbeže, *Salmonella enteritidis*). Dále se věnoval blíže jednotlivým chorobám.

**Newcastelská choroba** (patogenní kmen APMV-1) způsobuje pokles spotřeby krmiva o 20 %, pokles produkce vajec o 5 %, úhyny. V souladu s vyhláškou o zdraví zvířat č. 342/2012 Sb. je potřeba informovat státního veterinárního lékaře v případě existence typického příznaku Newcastlelské choroby stáčení hlavy (krutihlav slepic), přestože tento příznak může být způsoben jen zánětem ucha.

**Aviární influenza** (ptačí chřipka) je onemocnění způsobované chřipkovými viry typu A, které postihuje primárně ptactvo a pouze výjimečně může být přeneseno na některé druhy savců. Nízkopatogenní viry H1-H15 se pomnožují jen v určitých orgánech – jen v kloace, dýchacích cestách nebo v trávicím traktu. Vysoce patogenní viry (HPAI) H5, H7 systémově napadají celé zvíře. Nejznámějším a nejsledovanějším typem ptačí chřipky v současné době je onemocnění způsobované virem H5N1, jak pro jeho rychlé šíření mezi ptáky, tak pro jeho omezenou schopnost infikovat člověka a vysokou úmrtnost, pokud k této infekci dojde. Jedinou možností prevence je krmit drůbež v uzavřených prostorách.

**Markova choroba** je nádorové onemocnění kura domácího, které se projevuje změnami v periferních nervech, v pohlavních orgánech, případně i slepotou. Nádory různého původu mohou být na játrech. Při poškozeném periferním nervstvu dělá drůbež výraznou roznožku. Může se projevovat paralýzou (nepohyblivostí) dolních končetin. U kožní formy jsou zduřelé kožní folikuly. Nádorově změněný vaječník neumožňuje produkci vajec. Extrémně vnímavé pro Markovu chorobu jsou sebritky. Mezi preventivní opatření patří dezinfekce líhní, zabezpečit minimální kontakt s péřovým prachem a vakcinace. Vakcíny se musí uchovávat v tekutém dusíku, nejlepší je buněčná vakcína (pro 500 a více kusů), lyofilizované vakcíny jsou horší.

**Salmonely** se šíří v kontaminovaném prostředí (lidé, hlodavci, přes krmení). Průjem u lidí způsobuje zejména *Salmonella enteritidis*. Drůbež je v případě jejího výskytu bez příznaků. Je potřeba dodržovat čistotu, odděleně manipulovat se syrovými a vařenými potravinami,

používat jiné prkénko na zeleninu a jiné na syrové maso. Důležitá je důkladná tepelná úprava, udržování chladírenského řetězce a používání nezávadných surovin a vody.

**Infekční bronchitida drůbeže** je vysoce infekční onemocnění. Pokud nejsou kuřičky vakcinované, projevuje se srůsty vejcovodů, respiračními problémy (kuře lapá po dechu), změnami spojivek. Vyskytují se vejce bez skořápky na začátku snášky, vrypy na skořápkách, zploštělá vejce, může dojít k úhynům embryí.

**Infekční burzitida** (IBD, nemoc Gumboro) je hospodářsky velmi závažné virové onemocnění kura domácího. Virus IBD primárně postihuje Fabriciovu burzu, která je nad kloakou a produkuje protilátky. Tato imunitní tkáň atrofuje, snižuje se imunita u kuřat.

**Ptačí tuberkulóza** je nakažlivé onemocnění ptáků vyvolané bakterií *Mycobacterium avium* subsp. *avium*. V prostředí přetrvá až 3 roky. V případě jejího výskytu je doporučena rychlá obnova základního hejna, tuberkulinace. Nemocné slepice jsou výrazně vyhublé, ale přijímají krmivo. Změny jsou vidět na játrech, slezině, je potřeba na 3 roky přerušit chov.

V další části přednášky byly představeny parazitární infekce drůbeže.

**Kokcidióza** domácí drůbeže je střevní onemocnění způsobované obligátně intracelulárními jednobuněčnými parazity (prvky) – kokcidiemi z rodu *Eimeria*. V případě kokcidiózy drůbež neprospívá, trus má příměs krve. Nekrotickou enteritidu lze zbrzdit kyselým mlékem, ale kokcidie takto zničit nelze. Důležité je koprologické vyšetření. K terapii kokcidiózy se používají sulfonamidy SB3.

Koprologickým vyšetřením u kuřat lze zjistit také např. škrkavčitost nebo kapilariózu. Pokud vyšetření proběhne před snáškou, je šance zvířata přeléčit.

Dále byla zmíněna syngamosa (srostlice trvalá), tasemnice, čmelíkovitost, vápenka a všenky. Možnost popelení je pro drůbež důležitá.

Pan doktor Taras upozornila na to, že živé vakcíny proti Newcastelské chorobě je třeba přinést v termotašce a uchovávat v chladničce. K inaktivaci dochází v chlorované vodě a v kovových napáječkách. Před aplikací by měla mít drůbež 2 hodiny žížeň, chlór je možné vysrážet přidáním mléka. Drůbež by měla vypít během půl hodiny. Drůbež musí být zdravá, jinak se její stav může zhoršit. Na výstavě by měla být drůbež vakcinovaná - na podzim, bakteriální onemocnění na salmonely, před začátkem chovné sezóny a u odchovaných ptáků. Ve větších chovech je třeba provést rychlou sklíčkovou metodu na mykoplazmata. U starších tuberkulinaci drůbeže. Je třeba dodržovat karanténu u nových kusů, provádět kontrolu trusu, řešit zdravotní problémy.

S dotazem ke zdravotní problematice je možné se obrátit na pana doktora Tarase na e-mailové adrese [tarasl@seznam.cz](mailto:tarasl@seznam.cz).

V dalším příspěvku upozornil přítel Pavel na nejednotnost posuzování mezi posuzovateli. Dostává nyní více stížností na práci posuzovatelů než dříve. Nejsou postihovány rozdíly mezi livornskou slepicí a vlašskou. Pozor je třeba si dávat na landeskou husu a zaměnitelné hybridy.

Jsou zřejmé rozdíly v posuzování stejných slepic na místních a větších výstavách. Při posuzování je třeba zohlednit míru prošlechtění plemene, využívat zootechnický cit, dívat se do vzorníku.

#### Soubor zásad

- Respektovat standard a nařízení ze školení
- Pečlivě zvažovat kompenzovatelnost vad a předností
- Roztřídit si předběžně zvířata na výstavě podle hierarchie na nejlepší, nejhorší a průměrná.
- Respektovat pořadí důležitosti
  1. Plemenný typ a pohlavní výraz
  2. Rámec – velikost odpovídající hmotnosti
  3. Konstituce – postihovat zásadní konstituční vady – dlouhá hlava, hrubé běháky apod.
  4. Znak vytvářející základ typu – trup, ocas vytvářejí horní linii
  5. Specifické plemenné znaky – např. vousáč musí mít výrazný vous a svěšená křídla
  6. Zbarvení peří
  7. Ostatní skryté znaky, vady kondice

Je potřeba zvažovat i vady z pohledu dědičnosti, zda je vada lehce odstranitelná. Kvalita konkrétního znaku může v určitých stupních prošlechtění plemene být vadou i předností. Např. tmavě hnědé oči u žádoucích očí černých mohou být hodnoceny jako přednost známkou 4, ale za 10 let známkou 2 jako nedostatek. U bojových plemen je třeba se tolik nezabývat zbarvením.

**Zbarvení peří na prsou u velsumek rezavě koroptvích** je kombinací černé a hnědé barvy. Vyskytuje se 5 projevů této kombinace barev. Ideální zbarvení hodnocené známkou 5 je tvořeno hnědou základní barvou a černými vejčitými skvrnami na hrotech per. Na prsou by měly být vidět pravidelné skvrny. Pokud má peří na prsou hnědou základní barvu, při vytrhnutí pera skvrnu vidíme, ale prsa působí jako černá, hodnotíme známkou 2 nebo 3 s poznámkou příliš velké černé skvrny na prsou zakrývající základní barvu. Pokud mají zvířata černá prsa a hnědá barva tam není vůbec, hodnotíme zbarvení známkou 0. V případě výskytu černé základní barvy a hnědé kresby – lemy nebo hnědá prostupující kresba jako u českých slepic, je třeba zbarvení hodnotit známkami 0 nebo 1 s poznámkou obrácená kresba. Vadnou kresbou je i propeření obou barev.

Další příspěvek přednesl přítel Hrubeš. Informoval o probíhající plemenářské práci v chovech **českých slepic**. Chovy českých slepic byly rozděleny podle příbuznosti do linií. Kohoutci jsou podle linií rozeznatelní podle druhého kroužku na běháku. Na pravém běháku mají kroužek registrační a na levém nacházíme kroužek linie s pořadovým číslem. U druhých doplňkových kroužků není možné použít barvy pro jednotlivé ročníky. V Německu je speciální barva kroužků pro mládežníky (fialové kroužky). Linie byly označeny podle abecedy s pořadovým číslem 1 až 300. Panu Hrubešovi vyplní každý chovatel formulář, např.

C1 má kroužek 1971, je od matky 2746. Chovatelé budou mít přehled s využitím čísel liniových kroužků, i ocenění na konci sezóny (kolik kroužkovaných, tolik oceněných)

Přítel Štolba upozornil na to, že u kohoutů **šumavanek** se nevyžaduje kresba na hrudi a holeních. Kohouti šumavanek mají mít tmavé srpy. U slepic šumavanek byla vytlačena kresba z krčního závěsu. Podsada by měla být šedá, kresba má být na štítech křídel. Ve vzorníku je kresba popsána špatně. Plemeno šumavanka bylo zachráněno ze zbytku slepic pana Řehtáčka v roce 1946. Pan Řehtáček píše v pamětech, že získal slepice se zbytky kresby. Komise jednoty drůbežářské se usnesla, že by měly být šumavanky více žluté a proto byly použity žluté plymutky a pak zůstaly jen zbytky kresby v ocasech. Uplynul určitý čas a chovatelům se zdálo jejich peří málo kypřé a byla použita žlutá vyandotka. Pak nebylo možné rozeznat šumavanku od vyandotky. Přítel Harčářik se ujal práce na regeneraci šumavanek, došlo k návratu k typu šumavské slepice. Původně měla bílou kůži, tmavé nohy a zbytky kresby.

Zbarvení u nich určuje gen divoký a tzv. kolumbijský faktor. Černá kresba na prsou kohouta vedla ke kropenaté kresbě slepic. Kresba u kohouta se musí „vyčistit“.

U **slepice rodajlendeck** byl řešen tvar peří v partiích boků a sedla, kde mají peří na pomezí slepic a kohoutů (samičí hormon přebíjí hormon samčí). Slepice rodajlendeck pak začínají snášet v 11 měsících, místo v 6 nebo 5 měsících věku. Je potřeba vyřazovat slepice, které mají v ocase srpy.

Přítel Pavel se dále zabýval **stavbou křídla**. Popsal ramenní letky (peruť ramenní), loketní letky, které vyrůstají z předloktí a je jich 12, resp. 13 (včetně osového pera), axiální pero s kresbou jako u loketních letek a ruční letky. Ručních letek je 10 a vyrůstají z druhého prstu. Pokud je jich 9 nebo 11, jde o méně závažnou vadu hodnocenou známkou 3 s maximální třídou VD. V případě 12 ručních letek, je třeba tuto vadu hodnotit známkou 2 v příslušné pozici, ale také snížit známku za konstituci. Upozornil na to, že u vyandotek se stává, že chybí ramenní letky, vzniklá „díra“ je závažnou vadou na hranici výluky. Letky je třeba počítat alespoň v případě podezření na vadu. Mezera v letkách vzniká v případě špatně zakloubeného zápřstního kloubu, nebo pokud chybí axiální pero (výluka). Mezera v letkách je alternativním plemenným znakem u košama. Nůžkové křídlo, u něhož loketní letky nůžkově kříží ruční letky, je třeba postihovat známkou 1 nebo výlukou. Brahmánky s hmotností kolem 7,5 kg mají hrubou konstituci a problémy s držením křídel. Potřebují růst 11 měsíců.

Přítel Pavel upozornil na to, že chovatel si musí přihlásit, co chce vystavit včetně určení pohlaví. Posuzovatel nebude pohlaví na výstavě určovat. Opíral se o právní názor přítele Papouška. Na toto téma proběhla diskuze. Př. Uher a př. Nováčková oponovali s tím, že přece většinou posuzovatel dokáže pohlaví správně rozeznat.

Přítel Nedělka informoval zúčastněné o tom, že k 1. 1. 2016 máme 18 adeptů. Popsal probíhající **přípravu adeptů**. Dostávají domácí úkoly, na jejichž vypracování mají měsíc. Na kontrolu domácích úkolů je 14 dnů a adepti pak získají zpětnou vazbu. Funguje skupina na sociální síti Facebook, kam dává přítel Nedělka odkazy na články apod. Dále informoval o termínech zkoušek v Hodoníně a Lysé. Zavedli kreditní systém, ve kterém získávají adepti určitý počet bodů za aktivity. Přítel Štolba komisi p. Nedělky a Drába pochválil.

Přítel Hrubeš zpracoval výsledky evidence posuzovatelů za rok 2015. Pokáral posuzovatele p. Buršíka a Uhra za neposílání soupisových archů. Letos ze 65 posuzovatelů zaslalo soupisové archy včas jen 50.

Přítel Pavel upozornil na to, že u krůt naraganset jsou dovoleny jiné kroužky. Byly použité užší ocelově modré kroužky. Pro potřeby plemenářské práce klubu je druhý doplňkový kroužek u českých slepic. Do budoucna budou mít doplňkové kroužky i jiné kluby.

U **barneveldek stříbrných dvojlemovaných**, které se u nás chovají ve zdobnělé formě, je hnědočervená barva nahrazena barvou bílou. Je třeba postihovat příměs hnědé barvy, ale být tolerantnější u tohoto barevného rázu k jednolemům. Lemy musí být ostré, nemělo by být pepření.

Další příspěvek byl věnován **posuzování na celostátní výstavě v Lysé nad Labem**. Přítel Pavel konstatoval, že podmínky jsou tam z pohledu Výboru špatné. Drůbež je umístěna nahoře v hale a dole ve sklepě. Zvířata často nejsou zvažena, nikdo není k dispozici pro převážení, u zakrslých plemen bývá mnoho slámy jako podestýlky. Pokud přijede posuzovatel sám, dostane zapláceno 1 Kč za km. Ústřední výbor svolal jednání zástupců ÚOK a výstaviště k budoucnosti výstav. Výstava by měla probíhat za spoluúčasti se Svazem, nyní je organizace pouze v rukou výstaviště. Svaz by rozmístil posuzovatele do aut podle delegace posuzovatelů.

Další příspěvek byl věnován posuzování **zakrslých kachen**. V seznamu bude uveden konkrétní počet barevných rázů. Kachny ve 3 barevných rázech – bílé, divoké a stříbrně divoké, jsou v typu prošlechtěné. Mají krátký, relativně široký zobák, kulatou hlavu, nohy uprostřed krátkého, širokého trupu. U jiných barevných rázů je třeba nepatrně nároky snížit. Důležité je při posuzování počkat, až se zvíře postaví. Nevhodná je hluboká podestýlka.

Kachny zakrslé **bílé** mají zpravidla velmi dobrou strukturu peří. Problémy bývají v období přepeřování, kdy nemají dostatečnou šířku a jsou zažloutlé z důvodu nerozvinutého zažloutlého peří, které pak zbělá. Je třeba citlivě zvažovat, v jaké fázi přepeřování zvíře je. Zobák má být u bílých intenzivně žlutý, u všech kachen je požadavek na světlý nehet. Na první pohled nesmí být nehet černý nebo strakatý, náznak černé tečky neřešit.

U kachen zakrslých **divokých** má být u kačerů neuzavřený krční proužek, nemá být žádná náprsenka. Nechceme na prsou bílé lemy, partie boků má být šedá s divokým perlením. Bílou skvrnu pod ocasem je třeba přiměřeně postihovat známkami 2 nebo 3. Rejdováky by měly být co nejtmaší, mohou být na nich světlejší lemy. Někdy i po přepeření bývá zahnědlá hlava. Zobák by měl být co nejvíce olivově zelený. Příměsi žluté nebo oranžové barvy jsou vadou, která se hodnotí známkami 4 až 2. Kačer musí mít tmavý nehet. Kachna má tmavou základní barvu, žádá se co nejostřejší kresba po celém těle. Pokud jsou na zádech velké černé skvrny, jde o výlukovou vadu. Někdy se divoké vlnky mění na tečky až do pstruhové kresby. Z jedné tečky není třeba dělat problém, ale je třeba vnímat kresbu jako celek. Na břicho se kresba slévá, splývá se základní barvou. Mezi nohama je kresba vždy rozmazaná, na hlavě čím menší kontrast světlejších proužků tím lepší. Problémovou partií je oblast podocasníku a ocasu, probělení je třeba trestat, u bílého klínu trestat známkami 1 až 0, bílé břicho je výlukovou vadou.

U kachen zakrslých **modře divokých** bývá kontrast menší, kresba nesmí být rozmazaná, ale partie kresby nesmí chybět.

Kachny zakrslé **černé** nejsou tak prošlechtěné, musí mít smaragdový lesk. Na výstavách bývají kříženci s kachnou smaragdovou s delšími užšími hlavami, které je třeba vyřazovat. Bývají i kříženci s divokými, divoká kresba je vylukovým znakem.

Kachny zakrslé **hnědožluté** by ideálně měly mít zbarvení orpingtonských kachen. Nepřípustné jsou znaky divoké kresby – kovový lesk hlavy až bílé lemy zrcadel. Přípustnou vadou je příměs světle modré barvy v zrcadlech a letkách. Náznak krčního proužku a znaky divoké kresby u kachen jsou nepřípustné.

Kachny zakrslé **modrožluté** by měly mít zbarvení odpovídající kachnám saským, ale je třeba toto zbarvení u nich hodnotit mírněji.

Kachny zakrslé **černé s náprsenkou** mívají bílá pířka pod krkem. Nejedná se ani o vadu, ani o přednost, lze hodnotit známkou 4. Chovají se i **hnědé s náprsenkou** a **modré s náprsenkou**. Předností je ostře ohraničená pravidelná náprsenka.

Kachny zakrslé **hrubostrakaté** by měly mít rozmístění kresby co nejvíc symetrické. Jedna třetina trupu by měla být bílá. Kačer má olivově zelený až žlutozelený zobák, kachna zobák hnědožlutý až žlutohnědý. Obě oči musí být stejné – hnědé až tmavošedomodré.

Kachny zakrslé **žlutobřiché** jsou od prsou po břicho žluté, prsa jsou u nich karmínově červená. U kačerů bývají nedostatečně žlutá prsa, nesmí mít divokou kresbu na prsou a břichu. Hlava kachen by neměla být světlá jako u saských.

Stručně bylo popsáno i zbarvení butterscotch.

( [http://europastandard.com/odc/ 4 Zwergenten.html](http://europastandard.com/odc/4/Zwergenten.html);  
<http://www.zwergenten.de/zwergenten/farbenschlaege/>)

Další příspěvek byl věnován **posuzování hus**. U nás je 10 posuzovatelů, kteří husy posuzují dobře, dalších deset je posuzuje občas s minimem chyb, další posuzovatelé si často s posuzováním hus „neví rady“. Přítel Pavel připomněl typické znaky jednotlivých plemen a časté vady.

**Husy české** jsou u nás vysoce prošlechtěné, 80 % hus českých je velmi dobrých a lepších. Diferenciace mezi nejlepšími je náročná. Husa česká je menšího tělesného rámce, zepředu v průřezu je ovál, šířka je větší než hloubka. Jednoduchý podbřišek může být velmi malý. Geneticky je dáno, že se v podbřišku ukládá tuk. U mladého housera je vadou podbřišek na výšku 2 prstů, u starších se toleruje na výšku 3 prstů. Starší husa s jednoduchým podbřiškem může dostat i elitu. Ideální je břicho bez podbřišku, trup je seshora krátce vejčitý. Složená křídla jsou lehce překřížená, nesmí přesahovat délku ocasu (podle stupně přepeření). Je-li husa správně přepeřená, má prachový polštář, který křídla oddaluje od sebe. Vlaštovčí křídla se vyskytují dnes minimálně, většinou jen v době přepečování. Krk je krátký, silný s výrazně tvarovaným peřím - od šesti měsíců a výše, mladší housata to nemají, u dvou až tříletých hus

je opeření krku kompaktnější. Houser má delší krk než husa, jeho krk je silný, rovný, zahnutý až ke krku. Hlava je u nich ve srovnání s jinými plemeny malá, nemá žádné hranaté přechody. Bývá malinko plošší temeno, což je způsobeno vadou v opeření, ne vadou lebky. Hlava musí být v oblasti lící široká, velkou vadou jsou výrazné licousy až do náznaku účesu. Zobák je v oblasti kořene jemný, u houserů je třeba zhrubnutí kořene hodnotit přísně. Čím je postoj u českých hus širší, tím je zvíře cennější. V prvním roce je třeba být u barvy běháků tolerantnější. 99 % zvířat má v prvním roce v různém podílu zažloutlou, naoranžovělou barvu běháků. Masová barva by ale měla převládat. Ve druhém roce platí, že jsou masově červené s náznakem oranžové. Pokud se loketní letky kříží nad ručními, je třeba to trestat až výlukou.

**Husy české chocholaté** jsou méně prošlechtěné než husy české, chovatelská základna je u nich nižší. Chceme, aby měly jednoduchý podbřišek uprostřed trupu. V prvním roce být nemusí, pokud není ani ve druhém roce, jde o menší vadu. Chocholka musí být na lebeční výduť (není to u nich letální znak). Čím je chocholka větší, tím lepší, má být symetrická, utvářená dozadu. Žádá se mírné esovité stočení krku. Nohy jsou u nich stejné jako u českých hus.

**Husy francké** mají stejnou velikost jako husy české. Mají delší trup, krk by měl být kratší, nemá tak bohaté opeření, peří je přilehlejší, mají menší šířku v bocích. U nás mají často znaky jemné konstituce. Objevily se výrazné deformace letek – bambusové letky, osy zduřelé, tvrdé. Zbarvení je u nich modře divoké, mělo by být zřetelně světlejší než u štajnbašských hus. Přítel Dráb upozornil na to, že má hodně zvířat problémy s utvářením břicha. Přítel Pavel doplnil, že u nich není ustálený fenotyp.

**Kadeřavé husy** se u nás vyskytují málo, mají být kratší, průřez trupu je u nich kulatý, mají malý jednoduchý podbřišek. *Dvojitý podbřišek je u nich výlukovou vadou* (má ho 70 % populace), ocasy mají být vodorovně nesené. Mají mít středně dlouhý krk. Houseři mívají příliš dlouhé, hodně štíhlé krky, které jsou velkou vadou. Ploché delší hlavy je třeba hodnotit sníženými známkami bez větší tolerance. Se zkadeřením problémy nebývají – kvalita peří bývá dobrá. Nesmí mít žádné šedé peří, jedno šedé pírkó ale není výlukovou vadou. Skvrna na dolní části zad je ale vadou nepřipustnou.

**Husy emdenské** patří mezi 3 největší plemena hus. Je nejvyšší, má mohutný trup, běháky jsou dozadu posunuté, nesmí být u nich žádný kýl, ocas je výrazný, vodorovně nesený. Krk má být co nejdelší, má lehounce labutí tvar, plochá hlava u nich přechází v linii dlouhého zobáku. Peří je tvrdé, přilehlé, tělesné znaky ovlivňuje málo, velkou vadou je u nich rýhování na krku. Šedé peří tvořící skvrny v oblasti zad u mladých zvířat je standardním znakem. Přítel Pavel upozornil na to, že u nás má velmi kvalitní emdenské husy p. Marian Lipowsky.

**Husy labutí** mají u nás v základních plemenných znacích dobrou úroveň. Trup je vysoce zvednutý, nohy poměrně dlouhé, mají viditelné holeně, ocas je zvednutý, břicho vysoko nad zemí, ideálně nemají žádný podbřišek. U hus v prvním roce jednoduchý podbřišek hodnotíme mírně, u housera je náznak jednoduchého podbřišku výlukovou vadou. Mají dlouhý štíhlý krk, který má ladný, táhlý labutí tvar, měl by přecházet do horní linie hlavy. U hus od 2. roku čelo spadající pod temeno je vadou. Hlava je u nich poměrně úzká, nemají žádné líce, mají zobák s hrbolem, který se s věkem zvětšuje. Hrbol má mít zakulacený tvar (od stáří 1 rok). V prvním



roce se dotváří, bývají na něm prolákliny. Složená křídla jsou často na zádech vedle ocasu (křídla nebo ocas do boku). Je třeba zvážit, zda jde o křivý ocas nebo se tam křídla nevejdou. Mají peří s minimem prachu, je přilehlé i peří na krku. Hnědě divoké mají ebenově černý zobák, u kříženců bývá příměs oranžové barvy. Bílé mají oranžově červený zobák.

**Husy štajnbašské** vznikly z husy velké a husy labutí. Jde tedy o mezidruhového křížence. Původně to bylo bojovné plemeno, dnes jde o plemeno výstavní. Trup musí být výrazně osvalený, výše nesený. Profil hlavy tvoří táhlý oblouk s horní linií zobáku mírný klabonos. Jakýkoli zlom mezi linií čela a zobáku je vadou. Náznak hrbolu na kořeni zobáku je pozůstatkem zakřížení labutích hus, je třeba tuto vadu trestat. Zobák mají oranžový s černými okraji, s černým nehtem. Opeření je skromné, modře divoké – tmavší než u franckých hus. Barva musí být dost intenzivní. Mezi 2 barevnými rázy bývají kříženci, ty je třeba přísně trestat. Na krku nemá být úhoří pruh jako u labutích hus. Naznačený úhoří pruh má většina hus, stačí u nich snížit známku na 4. Bílé husy štajnbašské mívají delší krk než divoké, k tomu je třeba přistupovat citlivě. Musí mít vyšší postoj s bojovým výrazem. Přítel Kalaš upozornil na to, že husy štajnbašské modré bývají často úzké, ale musí být naopak široké v ramenou a musí budít dojem bojového zvířete.

Příspěvek k husám slovenským přednesl přítel Žuffa. **Slovenské husy** jsou temperamentní, mají rovný, dlouhý, silný krk s výrazným rýhováním peří, masivní, ale ne hrubou hlavu. Musí mít jednoduchý podbřišek, který není příliš velký, je třeba netolerovat „nohavice“. V prvním roce stačí u housera jen naznačený podbřišek, u husy je hluboký podbřišek ve středu, výše sahající. Musí mít široký postoj, zobák a běháky oranžové. Je třeba u nich trestat červené běháky.

**Pomořanské husy** mají většinou vodorovné držení trupu. Je to těžkopádná, masivní husa s hlubším břichem, s červenými běháky a zobákem.

**Husy suchovské** mají hluboký trup, dvojitý podbřišek, kulatou hlavu. Vyskytují se v barevném rázu žlutě divoké. Houser je vždy světlejší než husa. Barva musí být co nejrovnoměrnejší, neměly by být ve zbarvení patrné skvrny.

**Husy celské** mají jemně hnědou barvu, v letkách je namodralý tón, který nikdy není u husy suchovské. Zobák je u nich více dočervena. Jedná se o štíhlou husu s vyšším postojem, hladkým břichem s jednoduchým podbříškem. Mají protáhlejší hlavu.

**Husy tuluské** musí být široké, mít silný krk. Jejich kýl je úzký, vede od horní strany hrdla. Jejich hlava je masivní, ale ne hrubá, jejich lalok má půlkulatý tvar. Opeření je ve srovnání s husou emdenskou mohutné. Zbarvení mají divoké s kontrastní kresbou. Jde o jednu z největších hus. Hlavním plemenným znakem je veliký tělesný rámec, mají zachmuřelý výraz, oči hlouběji nasazené, výše na hlavě.

**Husy cholmogorské** mají velký tělesný rámec, nejvíce se podobají huse tuluské. Jejich hrbol by neměl sahat příliš dopředu. Cholmogorská husa je bez kýlu (uznaná takhle v Rusku).

**Husy africké** mají hluboký dvojitý podbřišek, masivní hrubou hlavu, velký lalok a široký postoj. Chovají se na severní Moravě.

Husy labutí a husy africké mají mít nepřerušovaný bílý proužek okolo zobáku u hnědě divokého rázu. U jiných by to být nemělo.

Přítel Kalaš vystoupil s příspěvkem k huse landeské a huse německé nosné. **Husy landeské** mají mohutný, mírně zvednutý trup, silný krk, velkou hlavu. Pozor na nízké, dlouhé nebo malé hlavy. Kříženci mají nízko nesený trup, krátký, slabší krk, malou hlavu, na spodině břicha u nich bývá bílý prach. Při křížení s tuluskými se objeví podbradní lalok, kýl, níže nesený trup.

**Německé nosné** mají ve srovnání s husami českými hrubou hlavu. Důležitá je velikost trupu a jeho hloubka, zvíře je zvednuté. U kříženců jsou tenčí krky, hodně z nich má jednoduchý podbřišek nebo neuzavřený dvojitý podbřišek.

Školení zakončil přítel Hrubeš. Nemělo by se v průběhu školení tolik diskutovat a více se soustředit. Vhodnější by bylo členit školení do kratších úseků. Přednášky o délce 45 minut jsou příliš náročné. Přítel Konrád navrhl, že plemena by se měla dát na začátek školení. Prostřednictvím časopisu chovatel by bylo dobré seznámit veřejnost s informacemi ke stavbě letek.

*Zapsala ING. ZDEŇKA SZEBESTOVÁ*